

Микола КОРДОН,

доцент кафедри історії України
Житомирського державного університету
імені Івана Франка, кандидат історичних наук.

Стратегічний партнер України

Польща першою, 2 грудня 1991 року, наступного дня після проведення Всеукраїнського референдуму про незалежність України, визнала його результати. 4 січня 1992 року між двома державами було встановлено дипломатичні відносини. Відтоді розпочалися діалог і співпраця між Києвом і Варшавою. Це обумовлено багатьма спільними інтересами країн-сусідок, їхніми глибинними історичними та культурними зв'язками.

Польща знаходиться нині на першому місці серед країн, куди їдуть працювати українці. Там живуть і працюють близько мільйона наших співвітчизників. Таку цифру озвучив міністр закордонних справ Польщі Вітольд Вашиковський. Польща є одним із найбільших донорів України серед країн Європейського Союзу. Лише в 2015 році вона надала Україні 100 мільйонів євро допомоги. Активною є роль Польщі в консолідації позицій країн Євросоюзу на підтримку територіальної цілісності й суверенітету України, а також сприяння їй у реалізації програми реформ.

Польща є однією з країн, яка найбільш послідовно виступає за якнайшвидшу реалізацію євроінтеграційних прагнень України, за її просування на Захід. Для цього свого часу в міністерстві закордонних справ Польщі була створена спеціальна група. Ще до свого вступу до Європейського Союзу в 2004 році Польща називала себе «локомотивом України в Європі», лобювала інтереси України в НАТО та Євросоюзі. Депутати від Польщі підтримують Україну в Європейському парламенті. Координатором створеної там групи підтримки європейській інтеграції України було обрано євродепутата від Республіки Польща Павела Залевського. Він мав власний секретаріат в Україні, тому експерти називали його першим українським депутатом у Європарламенті. Послідовно відстоювали євроінтеграційні прагнення України такі польські європарламентарі, як Павел Коваль, Яцек Протасевич, Марек Мігальський.

Змінили обстановку вибори до Європарламенту 2014 року. Нині не є євродепутатами Павел Залевський, Павел Коваль, Марек Сівец, які системно обстоювали ідею євроінтеграції України. Однак група друзів України широко

представлена в Європарламенті такими «важковаговиками» з Польщі, як Єжи Бузек, Яцек Саріуш-Вольський, Анджей Гжиб, Ричард Легуцько.

Під час візиту Прем'єр-міністра України Володимира Гройсмана до Польщі у вересні 2016 року глава польського уряду Беата Шидло заявила про продовження Польщею ролі адвоката України на міжнародній арені. «Європа повинна зрозуміти, — зазначала політик, — що безпечний Євросоюз — це безпечна, суверенна і демократична Україна в європейській сфері впливу. І це — в національних інтересах Польщі».

Україна завжди має підтримку від голови Європейської Ради, колишнього прем'єр-міністра Польщі Дональда Туска. Зокрема, на саміті «великої сімки» у Німеччині він зауважив: «Якщо хтось із присутніх хоче обговорити будь-які зміни режиму санкцій стосовно Росії, то на даний момент може йтися лише про їхнє продовження і посилення. Євросоюз, як і всі члени «Великої сімки», надалі обстоює незалежність і суверенітет України».

У Європейському парламенті знайшла підтримку пропозиція польського євродепутата Яцека Саріуша-Вольського про застосування симетричної відповіді на агресивну політику Російської Федерації проти України за принципом «більше за більше».

Під час саміту в Брюсселі у грудні 2016 року лідери ЄС домовилися продовжити санкції щодо Росії до липня 2017 року через агресію на Сході України. За словами Беати Шидло, польська сторона висунула ініціативу запровадити ці санкції не на шість місяців, як нині, а на дванадцять. Варшава та Лондон пропонували зробити їх жорсткішими. Але пропозиція не знайшла на саміті достатньої підтримки.

Польща є прикладом, орієнтиром для України в децентралізаційних процесах. Головний підсумок 26-ти років польської реформи самоврядування — ставка на партисипацію, тобто активну участь громади в управлінні територією. В Україні програму децентралізації реалізують Європейський Союз і три його країни-члени: Німеччина, Швеція та Польща. На децентралізацію Україна отримає 97 мільйонів євро. Більшу частку коштів спрямують на навчання місцевої влади на всіх рівнях. Люди в регіонах отримають важливі для подальшого розвитку громад знання. Це — стратегічне планування, складання бюджету, моніторинг, електронне урядування, ефективне фінансове управління.

Важливою складовою стратегічного партнерства України та Польщі, ефективним засобом європейської інтеграції України є транскордонна та міжрегіональна співпраця. Нові можливості для регіонів України відкриває Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2016 — 2020 роки. Нею передбачено реалізацію 25 проектів транскордонної співпраці. Сім із них пов'язані з розбудовою прикордонної інфраструктури з Республікою Польща на загальну суму понад мільярд гривень. Ця програма — практичний механізм упровадження європейських стандартів на регіональному й місцевому рівнях.

Польща надала Україні 100 мільйонів євро на розвиток восьми пунктів пропуску на українсько-польському кордоні. Один із таких міжнародних пунктів — «Грушев — Будомеж», побудований на кошти ЄС, вже вступив у дію. Його пропускна спроможність — до 8000 людей, 2500 авто і 80 автобусів на добу.

Співпрацюють між собою прикордонні служби України та Польщі. У місті Великі Мости, що у Львівській області, діє кінологічний навчальний центр Державної прикордонної служби України. Останніми роками тут проводили тренінги з представниками прикордонної варті Республіки Польща. Уже десять років триває тісна співпраця з кінологічним центром у польському місті Любань.

Співпраця Польщі та України відбувається за підтримки Євросоюзу. Є програми тристоронньої співпраці, коли партнером є країна з-поза меж ЄС. Україну представляє Рівненщина в унікальному проекті «Перша українська область в європейській мережі регіональної кулінарної спадщини». Рівненська область — поки що єдиний регіон України її дійсний член.

Триває практика українсько-польських обмінів молоддю. Торік у межах її здійснення Україною та Польщею реалізовано 56 таких проектів. 2017 рік має додати динаміки цим процесам.

Україна і Польща виступають проти будівництва «Північного потоку-2» — спільного німецько-російського проекту обхідного газопроводу по дну Балтійського моря з Росії до Німеччини. Під час візиту Президента України Петра Порошенка до Польщі на початку грудня 2016 року Київ і Варшава критикували Європейську комісію за розхитування європейської політики єдності шляхом поступок «Газпрому». Президенти України та Польщі закликали Єврокомісію переглянути рішення, яке дозволить «Газпрому» збільшити постачання газу до Європи в обхід України. Петро Порошенко та Анджей Дуда заявили, що «Північний потік-2» суперечить санкційній політиці Європейського

Союзу. Таке рішення стимулює додаткові грошові надходження до Російської Федерації, обмежуючи одночасно прибутки України від транзиту газу.

Президенти підписали угоду про співпрацю в оборонній сфері. Важливим у цьому плані є продовження взаємодії стосовно українсько-польсько-литовської бригади, яка братиме участь у міжнародних операціях ООН, а також захищатиме Литву, Польщу і Україну.

Під час візиту Анджея Дуди з нагоди 25-річчя Незалежності України президенти України і Польщі задекларували готовність до співробітництва у здійсненні активної політики в Центрально-Східній Європі. Це важливо для України, яка посідає ключове місце на перетині Східної та Західної Європи. Геополітично Україна входить до країн Балто-Чорноморського субрегіону («вісі Європи»), від яких значною мірою залежить стабільність усієї європейської системи. У полі зовнішнього тяжіння України знаходяться понад 30 країн. Її територією проходять найбільш короткі та зручні шляхи на напрямках Балтика — Чорне море, Північна і Центральна Європа — Закавказзя і Центральна Азія. Вона знаходиться на шляху основних транзитних товаропотоків між Європою і Азією, Північчю і Півднем.

На важливості дружніх відносин між двома державами нещодавно наголосив надзвичайний і повноважний посол Республіки Польща в Україні Ян Пекло. Він підкреслив, що третя сторона намагається нас посварити. Тому нині особливого значення набирають взаємне порозуміння, пізнання і злагода між українцями і поляками. Доли обох народів перепліталися історично. Як на території Польщі, так і на території України поляки й українці працювали разом і жили поруч. У цьому співжитті траплялося немало взаємних кривд і недовір'я, інколи панувала ненависть, проливалася кров. Це, насамперед, стосується травматичного досвіду Другої світової війни. Необхідно деполітизувати цю тему, щоб дискусія навколо важких тем польсько-українських відносин у минулому була фаховою.

Важливо продовжити діалог з історичного примирення за формулою «вибачаємо і просимо вибачення». У жовтні 2016 року Верховна Рада України прийняла спільну з Польщею Декларацію про солідарність. Президенти Петро Порошенко і Анджей Дуда у грудні 2016 року домовилися спільно координувати дії з відновлення історичної правди у відносинах між українцями та поляками. Історія може як розділяти народи, так і об'єднувати їх.